

Høringssvar – Forslag til ny forskrift om styring av akvakultur (akvastyringsforskriften)

Dato: 18. mars 2026

Innsender: Universitetet i Bergen og Stiftelsen Industrielaboratoriet

1. Innledning

Vi viser til høring om forslag til ny **forskrift om styring av akvakultur**, som skal erstatte dagens **IK-Akvakultur**. Forslaget er sendt på høring av Fiskeridirektoratet og Mattilsynet på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet, med frist 18. mars 2026.

Vi setter pris på myndighetenes intensjoner om bedre risikostyring, tydelig ledelsesansvar og mer effektive risikobaserte tilsyn.

Dette høringssvaret fokuserer særlig på hvordan forskriften må håndtere virksomheter som driver **forskning og undervisning**, for å sikre forholdsmessighet, kvalitet i forskningen og forsvarlig HMS.

2. Forskriften må i større grad differensiere mellom virksomhetstyper

Forslaget understreker at styringssystemet skal **tilpasses virksomhetens størrelse, egenart og risikoforhold**, og at tilsynsmyndighetene skal bruke skjønn.

Dette er nødvendig og riktig, men det mangler tydelige mekanismer som sikrer at denne differensieringen faktisk skjer i praksis.

2.1. Forskning og undervisning skiller seg vesentlig fra matfiskproduksjon

Virksomheter innen forskning og undervisning:

- produserer ikke fisk til konsum
- opererer med andre risikoprofiler, gjerne med flere sikringsnivå/barrierer enn kommersielle akvakulturanlegg for sette- eller matfisk.
- er underlagt eget regelverk innen HMS og biosikkerhet
- arbeider under kontrollerte forhold, ofte i små enheter
- har driftsmodeller som er sykliske og forsøksbaserte, ikke kontinuerlige

Likevel opplever vi at regelverket i praksis ofte håndheves likt for alle typer virksomheter, til tross for forskriftens intensjon om fleksibilitet.

3. Mattrygghetskrav, desinfeksjonsmidler og utilsiktede HMS-konsekvenser

Selv om forskrifter om mattrygghet ikke er en del av denne høringen, virker de i praksis inn på forskningsmiljøenes mulighet til å velge hensiktsmessige kjemikalier og metoder.

For forskningsvirksomheter kan dagens praksis medføre at:

- kjemikalier som anses trygge for matproduksjon **er mindre sikre for ansatte**
- kjemikalier som er bedre egnet til forskning **ikke tillates brukt**, selv om fisk ikke skal til konsum
- strenge mattrygghetsvurderinger skaper utilsiktet risiko i HMS-arbeidet

Dette er i strid med forskriftens mål om moderne og risikobasert styring, som også må gjelde for virksomheter med et helt annet risikobilde enn matfiskprodusenter.

4. Risikostyring – forskriften må gi tydeligere rammer for differensiert anvendelse

Forskriften legger til grunn at virksomheter skal ha:

- konkrete risikovurderinger
- barrierer
- beredskap
- trening og øvelser
- kontinuerlig forbedring

Dette er fornuftig, men implementeringen må tydeliggjøres for virksomheter som ikke driver produksjon, og hvor risiko ikke har sammenheng med mattrygghet, rømming eller driftskapasitet – men snarere med **laboratoriebasert håndtering av patogener**, forsøksdyrevelferd og personellsikkerhet.

5. Forskrift om krav til teknisk standard for landbasert akvakulturanlegg – behov for forholdsmessighet

Vi ønsker også å påpeke at **forskrift om krav til teknisk standard for landbasert akvakulturanlegg for fisk** i praksis **håndheves for strengt** for virksomheter som utelukkende driver forskning og undervisning.

5.1. Små rom og små fiskekar behandles som store produksjonsenheter

Dette gjelder særlig når:

- små innesluttete rom med fiskekar **under 5000 liter**,
- med svært god tilgjengelighet for inspeksjon,
- og med minimal risiko for alvorlig svikt,

...blir behandlet etter **samme krav og tilsynspraksis** som:

- store utendørskar på sandseng,
- med begrensede inspeksjonsmuligheter,
- høyt konsekvenspotensial ved lekkasje,
- og helt annet risikobilde.

En slik lik behandling **mangler forholdsmessighet** og er ikke i tråd med prinsippet om risikobasert tilnærming slik det løftes i høringsforslaget.

5.2. Konsekvens: Forskningsaktivitet blir unødvendig hindret

For forskningsvirksomheter innebærer dette:

- begrenset tilgang til sertifiserte kar og komponenter
- at spesialtilpasset forskningsutstyr ikke kan brukes
- økte kostnader uten økt sikkerhet
- forsinkelser i forskning på smitte, patogener og fiskehelse
- redusert innovasjonsevne

Dette skjer til tross for at:

- risikoen i små forskningskar er lav
- inspeksjon er enkel
- anleggene ikke produserer mat
- konsekvensene ved teknisk svikt er små og håndterbare

Derfor ser vi et klart behov for **differensierte tekniske standardkrav** for forskningsformål.

6. Forslag til forbedringer

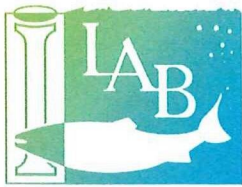
Vi foreslår følgende:

6.1. Innfør eksplisitt unntak/differensiering for forskning og undervisning

Dette bør gjøres både i styringsforskriften og i tekniske standardkrav.

6.2. Beskriv tydelig hvordan myndighetenes skjønn skal utøves

For å sikre forutsigbar og lik praktisering.

6.3. Mattrygghetskrav må kun gjelde der matproduksjon faktisk foreligger

Forskning og undervisning bør ikke reguleres som matfiskproduksjon.

6.4. Tillat spesialutstyr og ikke-standardiserte kar i forskning

Når risiko er lav og inspeksjon er enkel.

6.5. Etabler forholdsmessige tekniske krav

Små innendørs forskningsanlegg må ikke reguleres som store utendørs produksjonsanlegg, og det bør gjøres unntaksbestemmelser for dette formålet.

7. Avslutning

Forslaget er et godt steg mot en mer moderne og effektiv regulering av akvakulturnæringen.

Samtidig er det avgjørende at forskriften:

- praktiseres forholdsmessig
- tar hensyn til ulike virksomhetstyper
- ikke hemmer viktig forskning og undervisning
- ikke pålegger unødvendige eller urimelige tekniske krav på små forskningsanlegg
- ikke gir utilsiktede negative HMS-effekter

Vi håper myndighetene vil vurdere disse innspillene som viktige for en kunnskapsbasert og fremtidsrettet forskrift.

Med vennlig hilsen

Stiftelsen Industrielaboratoriet
Carl-Erik Arnesen
Styreleder

Universitetet i Bergen
Ståle Ellingsen
Instituttleder ved Institutt for biovitenskap